

7. Turnpenny P., Smith R. Of eponyms, acronyms and ...orhonyms. *Nature Reviews Genetics*. 2003. № 4(2). P. 152–156.
8. Wémeau J.-l. et al. Introduction, epidemiology, endogenous and environmental pathogenic factors. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0003426618312459>
9. Witworth J. A. Should eponyms be abandoned? No. *British Medical Journal*. 2007. P. 335–425.
10. Зорівчак Р. Реалія і переклад: на матеріалі англomовних перекладів української прози. Львів, 1989. 215 с.
11. Кочан І. Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми укр. термінології»*. 2008. № 620. С. 14–19.
12. Легка А., Кулеба М. теоретико-методологічні засади дослідження особливостей осіб зрілого віку з патологічним накопиченням. *Теорія і практика сучасної психології*. 2020. № 1, Т. 2. С. 84–88.
13. Стегніцька Л. Лексико-семантична парадигма синонімічних пар англійських термінів-епонімів в клінічній термінології. 2017. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Серія: Філологічні науки. Спільний укр.- рум. науковий журнал / Редколегія: Т. Бойчук, Ш. Пуріч, А. Мойсей. Чернівці-Сучава : БДМУ, 2017. № 13(15). С. 76–79.*

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-59>

**METHODOLOGY OF THE STUDY
OF THE ENGLISH CONCEPTUAL FIELD GENIUS**

**МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНОГО
КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПОЛЯ GENIUS**

Strochenko L. V.

*Doctor of Philological Sciences,
Associate Professor,
Professor at the Department
of Lexicology and Stylistics
of the English Language
Odesa I. I. Mechnikov National
University*

Строченко Л. В.

*доктор філологічних наук,
доцент,
професор кафедри лексикології
і стилістики англійської мови
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова*

Popik I. P.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Lexicology and Stylistics
of the English Language
Odesa I. I. Mechnikov National
University*

Попік І. П.

*кандидат філологічних наук,
доцент,
доцент кафедри лексикології
і стилістики англійської мови
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова*

Tkhor N. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Lexicology and Stylistics
of the English Language
Odesa I. I. Mechnikov National
University
Odesa, Ukraine*

Тхор Н. М.

*кандидат філологічних наук,
доцент,
доцент кафедри лексикології
і стилістики англійської мови
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Феномен геніальності як прояв найвищої творчої здібності у науковій чи художній діяльності та постать генія здавна привертала увагу дослідників у царині філософії (Р. Декарт, І. Кант, Ф. Ніцше, А. Шопенгауер) та психології (Ф. Гальтон, Ч. Ломброзо, Д. Сімонтон, Л. Терман, К. Юнг). Наша робота спрямована на комплексне вивчення лінгвальної репрезентації концептуального поля GENIUS у межах когнітивної наукової парадигми [2].

Дослідження передбачає використання комплексної методики, що містить як загальнонаукові, так і спеціальні лінгвістичні методи дослідження. До перших належить метод *наукового спостереження*, використаний для побудови *гіпотези*. Її верифікація здійснювалася завдяки загальнонауковим процедурам *аналізу, синтезу і порівняння* отриманих даних методом суцільної *вибірки, описовому методу*, застосованому для детального розгляду матеріалу дослідження, і, головне, *моделюванню* структури концептуального поля GENIUS та його складників у наївній та науковій картинах світу. *Кількісний* метод надав показники частотності виокремлених ядрових і периферійних концептуальних ознак.

До спеціальних лінгвістичних методів [3], використаних у процесі підтвердження висунутої гіпотези, належать *дефініційний* аналіз, застосований до тлумачних статей усіх номінативних одиниць, які вербалізують відповідні нуклеарні концепти; *етимологічний* аналіз, що дав змогу прослідкувати розвиток лексичного значення номінативи

genius в англійській мові; *компонентний аналіз* уможливив виділення набору сем, що разом із застосуванням *контекстуально-інтерпретаційного* методу для вивчення мовленнєвого матеріалу уможливило проведення власне *концептуального аналізу*, спрямованого на виявлення структури концептів GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS / ГЕНІЙ та A WORK OF GENIUS / ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ у наївній і науковій картинах світу. Застосування *корпусного* аналізу, який у лінгвістиці протиставляється інтроспекції [1], використаної для побудови гіпотези, прислужилося для проведення об'єктивної верифікації висунутої гіпотези, тоді як власний корпус досліджених текстів сприяв якнайповнішому опису концептуальної структури аналізованих концептів.

При визначенні етапів та методів дослідження концептуального поля GENIUS ми, перш за все, висунули певну гіпотезу, виходячи зі спостережень за емпіричним матеріалом при формуванні мовної та мовленнєвої вибірки. Як зазначає О. Селіванова, «Гіпотеза є побудовою припущення щодо ознак, закономірностей, способів існування і т. ін. досліджуваного об'єкта. Вона є варіантом можливого розв'язання проблеми, висувається апріорно й потребує перевірки та підтвердження. Подальший аналіз проблеми підтверджує гіпотезу, перетворюючи її нанаукову теорію, або спростовує її» [1, с. 50].

Отже, ми висуваємо гіпотезу, що цілісне концептуальне поле GENIUS складається із трьох сегментів, кожен з яких корелює із відповідним концептом:

- 1) концепт GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ як феномен;
- 2) концепт GENIUS / ГЕНІЙ як людина;
- 3) концепт A WORK OF GENIUS / ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ як визнаний результат діяльності геніальної людини.

Зазначені сегменти мають ядро-периферійну структуру, аналіз якої проводиться на мовному і мовленнєвому матеріалі, що репрезентує наївний і науковий варіанти картини світу. Дані сегменти поєднані у межах концептуального поля циклічним зв'язком. Циклізація (завершення, формування кругового циклу концептуального поля GENIUS) відбувається якщо людина, яка наділена феноменом геніальності, створює певний продукт, в залежності від сфери своєї діяльності, який визнається геніальним. Лише за цієї умови людину-творця цього продукту номінуватимуть генієм.

Згідно висунутої гіпотези, концептуальне поле GENIUS організоване за принципом циклічного зв'язку. Терміни *цикл*, *циклічні зв'язки*, *циклізація* запозичені у нашому дослідженні з точних наук у значенні,

в якому вони там вживаються. Вони відрізняються від традиційного філологічного тлумачення, згідно якого, наприклад, сукупність творів у літературному *циклі* не пов'язані послідовними відношеннями, їх просто об'єднує одна тема, автор тощо. Натомість, *цикл* у точних науках визначається як сукупність взаємозв'язаних явищ, процесів, що створюють закінчене коло розвитку протягом якогось проміжку часу.

У даному дослідженні вивчається *циклічний* (логічний: причиново-наслідковий і темпорально-послідовний) характер організації концептуального поля GENIUS з позицій онтологічного існування в порядку слідування його сегментів-концептів та їхнього мовного означення.

Верифікація запропонованої гіпотези проводилась із застосуванням комплексної методики, що передбачала відбір мовного і мовленнєвого матеріалу дослідження та його всебічного аналізу, і відбувалася в три етапи:

Етап 1. Аналіз мовного та мовленнєвого втілень концептів GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS / ГЕНІЙ, A WORK OF GENIUS / ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ у наївній картині світу англomовного соціуму: побудова номінативних полів відповідних концептів, виявлення ядрових і периферійних концептуальних ознак;

Етап 2. Аналіз мовного та мовленнєвого втілень концептів GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS / ГЕНІЙ, A WORK OF GENIUS / ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ у науковій картині світу англomовного соціуму: побудова номінативних полів відповідних концептів, виявлення ядрових і периферійних концептуальних ознак;

Етап 3. Моделювання цілісного концептуального поля GENIUS у картині світу англomовного соціуму.

Отже, цілісне концептуальне поле GENIUS має принципово циклічний, трьохфазний характер. В мовленнєвих реалізаціях, як правило, актуалізується одна із вказаних складових поля (чи то феномен, чи людина, чи творіння), але дві решта обов'язково імплікуються, тобто перебувають у латентній формі.

Література:

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

2. Строченко Л. В. Вербалізація концепту GENIUS в англomовних тлумачних словниках. *Записки з романо-германської філології*. 2016а. Випуск 1 (36). С. 153–157.

3. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. К. : АртЕк, 1998. 237 с.